

ΔΙΑΓΝΩΣΙΣ
**ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΤΟΥ
 ΑΝΘΡΩΠΟΥ**
 ΕΚ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΑΥΤΟΥ ΓΡΑΦΗΣ

Ἐὰν ζητήσωμεν νὰ ἐξιχνιάσωμεν πόθεν ἐπή-
 γασεν ἡ ἀρχὴ τῆς τέχνης, δι' ἧς ἐκ τοῦ εἶδους
 τῆς γραφῆς ἀνθρώπου τινὸς διαγιγνώσκεται ὁ
 ἴδιος αὐτοῦ χαρακτήρ, ἤτοι τῆς καλουμένης γρα-
 φολογίας, μεταφερόμεθα εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν
 τῆς ἱστορίας τῆς γραφῆς ἐν γένει. Καὶ ἐν πρώ-
 τοις εἶνε φανερόν ὅτι δὲν δυνάμεθα ν' ἀναζητή-
 σωμεν τὰς ἀρχὰς τῆς γραφολογίας κατὰ τοὺς
 χρόνους καθ' οὓς τὰ μεμονωμένα σημεῖα τῆς γρα-
 φῆς ἐχαράσσοντο ἐπὶ λίθων ἢ μετάλλων καὶ
 ἐχρησίμευον κυρίως πρὸς δῆλωσιν τῶν διὰ τῶν
 μνημείων σημαινόμενων ἱστοριῶν, ὅτε ἀκριβῶς ἢ
 ὠριμένη μορφὴ ἐξηρῆτο ἀπὸ τῆς ποιότητος
 τοῦ ὕλικου καὶ τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς ἐπιτηδεύ-
 τητος τοῦ χαράκτου ἢ λιθοξόου. Αἱ τοιαῦται
 ἐπιγραφαί, ὡς εἰκόσ, οὐδὲν παρέρχον ἀφορμὴν
 εἰς παρατήρησιν τῶν ἀτομικῶν ἰδιοτήτων τῆς
 γραφῆς, ἐκτὸς τῶν περιστάσεων καθ' ἃς αὐταὶ
 δὲν ἐχρησίμευον πλέον εἰς παράστασιν γεγονότων ἢ
 ὀνομάτων ἐπὶ τῶν μνημείων, ἢ εἰς πλήρωσιν αἰ-
 σθητικῶν λόγων, ἀλλὰ, ὅπως συνέθη εἰς χρόνους
 πολλῶ μεταγενεστέρους καὶ λίαν προηγμέ-
 νους εἰς τὸν πολιτισμόν, εἰς ταχεῖαν εἰς τὸ κοι-
 νὸν ἀνακοίνωσιν ὠρισμένων ἡμερησίων γεγονότων,
 ἢ εἰς πλήρωσιν τῆς στιγμαϊαίας τῶν πολλῶν περιερ-
 γείας, ὅπως τὰ καλούμενα grafitti ἐν Πομπηίᾳ.
 Τοιαῦται ἐπιγραφαί εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὴν συ-
 νῆθη πλαγίαν γραφὴν.

Ἄμα τῆς τελευταίας ταύτης γραφῆς ἐν τῇ
 ἱστορίᾳ ἀναφανείσῃ, τούτέστιν ἄμα οἱ ἄνθρωποι
 ἤρξαντο γράφοντες ἐπὶ μαλακῆς οὐσίας, οἷον λι-
 νῶν ὑφασμάτων, δέρματος, ἢ παπύρου, ἀνκαί-
 νονται καὶ οἱ ἰδιωτισμοὶ περὶ τὸν χαρακτήρα τῶν
 γραφόντων. Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς περιόδου ταύτης
 ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν δύο τινα. Ἐφ' ὅσον δηλ.
 ἡ γραφὴ ἦτο κτῆμα ἀποκλειστικὸν τάξεώς τινος
 ὠρισμένης ἀνθρώπων καὶ ἐφ' ὅσον οὐδὲν ἕτερον
 μέσον ὑπῆρχε πρὸς μεταβίβασιν καὶ πολλαπλα-
 σισμὸν τοῦ γραπτοῦ λόγου, ἀπαραίτητον δὲ προ-
 σὸν τῆς γραφῆς ἦτο ἡ ὠριότης αὐτῆς καὶ τὸ
 εὐανάγνωστον, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ γραφὴ ἦτο μάλ-
 λον ὁμοίομορφος, καίτοι δι' αὐτῆς παρείχετο μεί-
 ζων ἀφορμὴ πρὸς τὴν ἀτομικὴν τῶν γραφόντων
 ἰδιορρυθμίαν ἢ διὰ τῆς κυρίας τῶν μνημείων γρα-
 φῆς. Ἐνεκα τοῦ λόγου δὲ τούτου αἱ παλαιότα-
 ται ἐπὶ τοῦ παπύρου γραφαί καὶ τὰ μεσαιωνικὰ
 χειρόγραφα τῶν μοναχῶν ὑποδεικνύουσι μᾶλλον
 τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς ὅλης τάξεως τῶν γραφόν-
 των παρὰ τὸ ἀτομικὸν ἑκάστου γραφέως, εἰς τινὰς
 δὲ περιστάσεις ἀντιπροσωπεύουσι καὶ αὐτὸ τὸ
 πνεῦμα τῶν χρόνων καὶ τὴν σύγχρονον τροπὴν

τῆς τέχνης. Ἡ γραφὴ ἐπομένως κατὰ τὰς χρο-
 νικὰς ταύτας περιόδους ἀποτελεῖ μέρος τῆς ζω-
 γραφικῆς, καὶ κατὰ συνέπειαν πολὺ ὀρθῶς γίνεται
 λόγος περὶ καρολινικῆς, ῥωμανικῆς καὶ γοθτικῆς
 γραφῆς. Ἄλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τὸ αὐτὸ
 καὶ περὶ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἡ γραφὴ εἶχε κα-
 ταστῆ κτῆμα πάγκοινον, καί, ὅπως εἰς τὴν ἀκ-
 μὴν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν χρόνων, δὲν
 ἐχρησίμευον ἀποκλειστικῶς μόνον πρὸς δημοσίους
 ἀνάγκας, εἶτι δὲ μᾶλλον τῶν χρόνων καθ' οὓς ἡ
 τυπογραφικὴ ἀντικατέστησε τὴν γραφὴν εἰς ἔργα
 ἐκτενῆ καὶ προωρισμένα διὰ τὴν δημοσίευσιν, ὅτε
 ὁ γραπτὸς λόγος, περιορισθεὶς ἀποκλειστικῶς εἰς
 τὰς ἰδιωτικὰς ἀνάγκας, ἔλαβε μεγίστην διάδο-
 τιν, ὅπως π. χ. κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀναγεν-
 νήσεως καὶ τῶν ἀνθρωπιστῶν. Ἐξαιρούντες λοι-
 πὸν ἴχνην τινὰ τῆς γραφολογίας, ἀνευρισκόμενα
 εἰς τὴν ἀρχαιότητα, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι
 τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν χρόνων
 τούτων καὶ ὅτι ἡ γραφολογία εἶνε κυρίως ὄψιμον
 ἄνθος τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως.

Καίπερ ἡ διαφορὰ τῆς γραφῆς ἑκάστου ἀτό-
 μου παρατηρήθη καὶ ὑπὸ τῶν λεπταισθητῶν ἀρ-
 χαίων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐξ αὐτῆς ἐξήγαγον καὶ
 συμπεράσματα, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ εἰπώμεν
 μετὰ βεβαιότητος ὅτι αἱ ἰδέαι αὐτῶν περὶ γρα-
 φῆς καὶ χειρογράφων ἔχουσι γραφολογικὴν σημα-
 σίαν. Πρῶτος ὁ Σουετώγιος ἀναγράφει παρατή-
 ρησιν ἔχουσαν καθαρῶς γραφολογικὴν ἔννοιαν.
 Οὗτος δηλ. ὁμιλῶν περὶ τοῦ Αὐγούστου, λέγει ὅτι
 ὅταν οὗτος ἔγραφε ποιήματα, ὧν οἱ στίχοι ἦσαν
 μακροὶ καὶ δὲν περιελαμβάνοντο εἰς μίαν καὶ μό-
 νην γραμμὴν ἕκαστος, δὲν ἤρχιζεν ἀπὸ ἄλλης
 γραμμῆς, ἀλλ' ἔγραφε τὸ περισσεῦον τοῦ στίχου
 ὑπὸ τὸ ἄκρον τοῦ πρώτου καὶ διὰ γραμμῆς κεκαμ-
 μένης ὑπεδείκνυε ὅτι τὸ τμήμα τοῦτο ἀνήκει εἰς
 τὸν προηγούμενον στίχον πρὸς τούτοις δὲ ἔγραφε
 τὰς λέξεις ἠνωμένας μετ' ἀλλήλων καὶ στενότα-
 τα συμπεπυκνωμένας. Ἄλλ' ὁ Σουετώγιος δὲν ἔ-
 δωσε καὶ τὸν λόγον τῆς παρατηρήσεως ταύτης,
 ὃν οἱ νεώτεροι γραφολόγοι ἐξηγοῦσιν ὡς ἐξῆς: τὸ μὲν
 ἐπαλλήλως γράφειν τοὺς στίχους καὶ τὸ προσθέ-
 τειν ὑπ' αὐτοὺς λέξεις ὑποδεικνύει πνεῦμα οἰκο-
 νομικόν, τὸ δὲ συνδέειν αὐτὰς πυκνῶς, πνεῦμα εἰς
 μέγαν βαθμὸν λογικὸν καὶ πρακτικόν. Τὰ σημεῖα
 λοιπὸν τῆς γραφῆς ἐπιβεβαιοῦσιν ὅ,τι εἶνε γνω-
 στὸν ἐκ τῆς ἱστορίας περὶ τοῦ Αὐγούστου.

Μετὰ τὸν Σουετώγιον παρέρχονται πολλοὶ
 αἰῶνες μέχρις οὗ ἀπαντήσωμεν νέαν τινὰ γραφο-
 λογικὴν παρατήρησιν. Ἀκαταλληλότατος δὲ χρό-
 νος πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἦτο ἡ ἐχθρὰ τοῦ
 πολιτισμοῦ μετανάστευσις τῶν ἔθνων καὶ ὁ
 πτωχότατος εἰς γραπτὰ ἔργα μέσος αἰὼν. Κατὰ
 τοὺς χρόνους ὅμως τῆς ἀναγεννήσεως οὐ μόνον
 ἀπαντῶμεν τὴν ῥοπὴν εἰς γραφολογικὰς παρατη-
 ρήσεις ὡς δειγμα χρόνων καθ' οὓς τὸ γράφειν ἦτο

λίαν διαδεδομένον, ἀλλ' ἀνευρίσκομεν καὶ τὰς πρώτας περὶ τῆς τέχνης ταύτης συγγραφάς.

Μετὰ βιβλιάριον οὐχὶ τόσῳ γνωστόν, ἐκδοθὲν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος καὶ φέρον τὸν τίτλον *Prosperi Aldorisci ideographia*, ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1622 τομίδιον τι εἰς τέταρτον ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐκ Βολωνίας ἱατροῦ καὶ καθηγητοῦ *Camillo Baldo*, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «*Trattato come de una lettera misciva si cognoscato la natura e qualità del scrittore.*» (Ἐγχειρίδιον περὶ τοῦ πῶς δύναται τις νὰ διαγνώσῃ τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ γράφοντος ἐκ μιᾶς καὶ μόνης ἐπιστολῆς). Τοῦ ἔργου τούτου ἐξεδόθη ἐν Βολωνίᾳ καὶ μετὰφρασις εἰς τὸ λατινικὸν ἐν ἔτει 1664, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ συγγραφεὺς ἐσκέφθη καὶ περὶ διαδόσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ πέραν τοῦ ἰταλικοῦ κοινοῦ. Πόσον μετεδόθη τὸ ἔργον, ὅπερ ἄλλως δι' ὀλίγων σημείων γραφῆς ἐζητεῖ νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν γράφοντα, δυσκόλως δύναμεθα σήμερον νὰ εἴπωμεν. Φαίνεται ὅμως πιθανόν ὅτι ἕκτοτε ἤρξατο συνεχῆς τις παρὰδοσις καὶ προσπάθεια πρὸς πρακτικὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ *Camillo Baldo*, ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, μέχρι τοῦ τέλους τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος χωρὶς ὅμως νὰ δημοσιευθῇ καὶ ἔργον τι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἢ νὰ σχηματισθῇ τέλειόν τι σύστημα γραφολογίας.

Ὁ *Lavater*, Ἑλβετὸς ἱερεὺς καὶ ἠθογνώστης διάσημος, χωρὶς πιθανῶς νὰ ἔχη γνῶσιν τῶν ἀθροῦθων τούτων παρατηρήσεων, ἤρξατο μόνος σπουδάζων τὰς γραφὰς τῶν διαφόρων ἀνθρώπων καὶ συγκρίνων αὐτὰς πρὸς τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῶν. Εἰς τὰς παρατηρήσεις του δὲ ταύτας ἐβάδιζε κατὰ σχέδιον ὠρισμένον, τὰ δὲ συμπεράσματά του ἦσαν ἐκπληκτικὰ. Ἐπιθεωρῶν ἀκρῆβέστατα τὰς ποικίλας κάμψεις καὶ κινήσεις ὅσας ἐκτελεῖ ἡ χεὶρ καὶ οἱ δάκτυλοι ἐν τῷ γράφειν, παρετήρει ἐπιμελῶς τὰ οὐσιώδη καὶ τυχαῖα συστατικὰ τῶν στοιχείων τοῦ ἀλφαβήτου, τὴν μορφήν αὐτῶν καὶ στρογγυλότητα, τὸ ὄψος καὶ πλάτος, τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ τὴν σύνδεσιν πρὸς τοὺτοις δὲ τὰ κενὰ τὰ μεταξὺ στοιχείων καὶ γραμμῶν, τὴν κἀθετον ἢ λοξὴν ἀμφοτέρων διεύθυνσιν, τὴν καθαριότητα καὶ τὴν διαφανομένην εὐκολίαν ἢ δυσχερείαν περὶ τὴν γραφὴν τῶν γραμμάτων. Ἄλλ' ὁ *Lavater*, ἐπεξεργασθεὶς τὰς παρατηρήσεις του μᾶλλον θεωρητικῶς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως στηριζομένης μᾶλλον εἰς τὸ γενικὸν αἶσθημα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαγάγῃ καὶ ἀκλονήτους νόμους. Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ ὁ λόγος δι' ὃν ὁ *Goethe* δὲν εἰσεχώρησε βαθυτέρον εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ ἰδιάζοντος τῶν διαφόρων γραφῶν, καίτοι συνεισέφερε καὶ οὗτος συμβολὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦ *Lavater* καὶ ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον εἰς τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ. «Ὅτι ἡ γραφὴ» λέγει ὁ *Goethe* «ἔχει σχέσιν στενὴν

πρὸς τὸ ἀντιληπτικὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐξ αὐτῆς δύναμεθα νὰ λάβωμεν ἔστω καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν τί εἶνε ἀνθρωπὸς τις, τί πράττει καὶ πῶς αἰσθάνεται, εἶνε γεγονός ἀναμφισβήτητον, ὅπως ἐπίσης εἶνε κατὰδῆλον, ὅτι ἔχει στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν ἀτομικότητα προσώπου τινὸς οὐ μόνον ἢ μορφή αὐτοῦ καὶ οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου, ἀλλὰ καὶ οἱ μορφασμοὶ καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς καὶ αἱ κινήσεις τοῦ σώματος. Καὶ ἠδύνατο μὲν τις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου νὰ εἰσέλθῃ εἰς λεπτομερείας, ἀλλὰ τοῦτο ἤθελεν εἶνε ἀδύνατον κατὰ μεθοδικὴν ἀλληλουχίαν καὶ συνειρμόν... Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πρᾶγμα εἶνε λίαν πολὺπλοκον καὶ ἐπειδὴ κυμαίνεται τις ἐν ἀμφιβολίᾳ ποῦ νὰ προσδέσῃ τὸν Ἀριάδνειον μίτον δι' οὗ θὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὸν λαβύρινθον τούτον, ἔνεκα τούτου μόνον ὀλίγα τινα δύναται τις νὰ εἴπῃ χωρὶς νὰ ἐκταθῇ λίαν μακράν.» Ἦτο δὲ λίαν φυσικὸν νὰ διακινήθῃ ζωηρῶς τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τῆς γραφῆς ἐν χρόνῳ καθ' οὗς ἡ ἀλληλογραφία διασήμεων καὶ μὴ ἀνδρῶν ἔλαβε τοιαύτην ἔκτασιν καὶ σπουδαιότητα. Ἀλλὰ δὲν ἐγένοντο συγχρόνως καὶ προσπάθειαι πρὸς σπουδὴν τῆς γραφολογίας, τοῦλάχιστον μεταξὺ τῶν λογίων ἐν Γερμανίᾳ.

Τὸ διαφέρον πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς γραφῆς ὑπῆρξε ζωηρὸν καὶ ἄμεσον ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρουσίας ἑκατονταετηρίδος. Μεταξὺ δὲ ἄλλων πολλῶν μνημονεύομεν ἐνταῦθα τῆς ἐν ἔτει 1812 ἐκδόσεως βιβλίου ὑπ' ἀγνωστοῦ τινὸς, ἐπιγραφομένου *L' art de juger du caractère des hommes par leur écriture*, (Paris εἰς 8ον) μετὰ 12 χαλκογραφιῶν, ἐν ᾧ δι' ἐλλόγου συγκριτικῆς καλαισθησίας ἐφέροντο παραλληλισμοὶ τῶν ἱστορικῶν χαρακτῆρων πρὸς τὰ χειρόγραφα αὐτῶν. Μετὰ τὸ βιβλίον δὲ τοῦτο κυρίως ἡ Γεωργία Σάνδη ριφθεῖσα εἰς τὴν σπουδὴν καὶ συγκρίσιν τῶν χειρογράφων πρὸς ἰδίαν εὐαρέσκειαν καὶ χωρὶς νὰ δημοσιεύσῃ τι, μᾶλλον αὐτομάτως καὶ εἰς οὐδὲν σύστημα στηριζομένη, οὔτε ἔχουσα ἄλλο τι ὑπ' ὄψιν της, ἔφθασεν εἰς συμπεράσματα ἐκπληκτικώτατα, κατ' οὐδὲν ὑπολειπόμενα ὡς πρὸς τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν λεπτὴν αἰσθησίν τῶν τοῦ *Λαβάτερ*. Κατὰ τὸν αὐτὸν ὅμως χρόνον ἐνησχολήθη μετ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος καὶ ἀββᾶς τις, Φλανδρινὸς καλούμενος, ὀρμηθεὶς πιθανῶς ἔκ τινων παραδόσεων τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν, καθόσον οἱ Ἰησοῦται πρὸς ἐπίτευξιν πῶν σκοπῶν αὐτῶν μετεχειρίζοντο εἰδὸς τι κριτικῆς πρὸς διάγνωσιν τῶν χειρογράφων, στηριζομένης ἐπὶ τινων ὠρισμένων σχημάτων. Παρὰ τῷ Φλανδρινῷ λοιπὸν τούτῳ εὐρίσκομεν ἀπ' ἐνὸς μὲν τὰς ἐκδαστήσεις τῶν παραδόσεων τῶν ἀναγομένων μέχρι τοῦ πρὸ μικροῦ μνησθέντος *Καμίλλου Βάλδου*, ἀπ' ἑτέρου δὲ σαφεῖς καὶ εὐδιαγνώστους τὰς

ἀρχὰς ἐπιστημονικῆς συστηματοποιήσεως τῆς γραφολογίας. Ὁ Φλανδρίνος κατάρθωσε νὰ ὀρίσῃ σειρὰν σπουδαίων ιδιοτισμῶν τῆς γραφῆς, ἐξ αὐτῶν δὲ νὰ ἐξαγάγῃ συμπεράσματα, ἔχων ἤδη παρὰ τῶν προτέρων ἐτοιμὴν ἐτέραν σειρὰν τυπικῶν σημείων ἐκ τῶν σπουδαιότερων, οἷα τὰ σημεῖα τῆς εὐαισθησίας, τοῦ δεσποτισμοῦ, τοῦ συνειρημοῦ τῶν ιδεῶν, τῆς κουφότητος, τῆς δειλίας, τοῦ εὐφραντάστου, τῆς ῥοπῆς πρὸς τάξιν, τῆς φιλαργυρίας, τῆς σπατάλης, τῆς πλήρους ἀξιώσεων ματαιοδοξίας, τῆς μικρολογίας, τῆς ἀπλότητος. Ἐπὶ τῶν βάσεων δὲ τούτων στηριχθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Φλανδρίνου παρορμηθεὶς προσωπικῶς αὐτοῦ φίλος ἀββᾶς Μισσὸν (Michon) κατέστη διάσημος ἕνεκα τῶν διαφόρων αὐτοῦ ἐργασιῶν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, καθόσον καὶ τὸ σύστημα ἐπεξεργάσθη καὶ ἐπεξέτεινε, καὶ διὰ διαφόρων δημοσιογραφικῶν ἐργασιῶν προσπαθῆσας νὰ παραστήσῃ, κατέδειξε τὴν ὀρθότητα αὐτοῦ δι' εὐρείας πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς γραφολογίας. Ὡστε πρῶτος ὅστις ἐθεμελίωσε ἀληθῆς καὶ ὀρθὸν σύστημα κριτικῆς τῶν χαρακτῆρων τῆς γραφῆς θεωρητῆς ὁ ἀββᾶς Μισσὸν, οὗτινος ἕνεκα τούτου εἶνε μεγίστη ἡ ὑπόληψις ἐν τοῖς γραφολόγοις.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος τὸ διαφέρειν τοῦ κοινοῦ ὡς πρὸς τὴν γραφολογίαν διηγήθη καὶ ἐν Γερμανίᾳ, ἔνθα καὶ πρότερον εἶχον ἐκδοθῆ ἢ διαφόροις περιοδικοῖς συγγράμμασι ἀσήμαντοί τινες πρόδρομοι διατριβαί. Διηγήθη δὲ τὸ διαφέρειν διὰ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Σάξονος Ἀδόλφου Henze, ὅστις πρὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐτι τοῦ Μισσὸν ἐδημοσίευσεν χιλιάδας κριτικῶν συγκρίσεων χειρογράφων. Ὁ διαφέρων οὗτος ἀνὴρ καὶ ὡς ἀπαράμιλλος δικαστικὸς γραφογνώστης ὠφελιμώτατος, ἔκρινεν ἐν τῇ «Εἰκονογραφημένη ἡμερηδίᾳ τῆς Δειψίκης» περὶ τὰς 70,000 γραφάς. ἕνεκα τούτου δὲ μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἐντύπωσις ἢ παρήγαγε διὰ τῶν δημοσιευμάτων τούτων. Ὄταν δὲ ὁ Μισσὸν εἰργάζετο εἰς ἐπεξεργασίαν τοῦ συστήματός του, μετέβη πρὸς αὐτὸν ἐκ Παρισίων ὅπως λάβῃ πληροφορίας περὶ τῆς μεθόδου καὶ διδαχτῆς πολλά. Ὁ Henze παρέπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἔτει 1863 ἐκδοθὲν ἔργον του «Ἡ χειρογραφομαντικὴ ἤτοι, διδασκαλία τῆς σημασίας τῆς γραφῆς». Τὸ βιβλίον τοῦτο, καίτοι περιέχον 300 σελίδας καὶ 1000 περίπου πανομοιότυπα γραφῶν, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τίποτε, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Μισσὸν οὐδόλως ἠδυνήθη νὰ ὠφεληθῆ ἐξ αὐτοῦ. Ἡ τέχνη ἐπομένως τοῦ Henze συνετάφη μετ' αὐτοῦ ἅμα ἀποθανόντος.

Ὡς αἷτιον τῆς δυσαναλογίας ταύτης μεταξύ ἀποτελεσματικῆς πράξεως, ἀγούσης εἰς λαμπρὰ ἀποτελέσματα, καὶ ἀνεπαρκῶς θεωρίας θεωρητέον τὸ ὅτι ὁ Henze εἰς τὰς κρίσεις του ὠδη-

γαίτο μᾶλλον ἐκ τοῦ αἰσθήματος καὶ ἐξ ἐμφύτου τινὸς ιδιοφυίας, καθ' ὅσον δὲν ἔκρινεν ἐξ ὠρισμένων σημείων, ἀλλὰ κατὰ τὴν γενικὴν αἴσθησιν καὶ ἐντύπωσιν ἢ προϋξέει αὐτῷ τὸ χειρόγραφον. Ὄταν λοιπὸν οὗτος γράφῃ ἐν τῷ βιβλίῳ του ὅτι ἡ δεῖνα γραφὴ εἶνε ιδιοτρόπου τινός, ἢ ἄλλη ἐτέρου εὐαισθητοῦ, ἢ ἄλλη φυλαργύρου, ἢ ἄλλη φιλέριδος κ.τ.λ., χωρὶς νὰ ὀρίξῃ καὶ τὰ ὠρισμένα σημεῖα ἀφ' ὧν ὠδηγεῖται εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, τοῦτο δεικνύει ὅτι ὁ Henze φύσει εἶχεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λίαν εὐαίσθητον διακριτικότητα. Εἰς ταύτην δὲ τὴν ἔλλειψιν τοῦ Henze προστίθεται καὶ ἐτέρα τις πολλῶν μείζων, ὅτι δηλ. οὗτος ἐνίοτε ἐκ μικροτάτου μόνον ἀριθμοῦ, ἐκ τριῶν μόλις ἢ τεσσάρων γραπτῶν χαρακτῆρων ἢ ιδιοτροπιῶν γραφῆς τινος ἠδύνατο νὰ κάμῃ διάγνωσιν, πολλῶν δὲ ἀπέχετο νὰ καταδείξῃ ὡς ἐν φωτογραφικῇ εἰκόνι τὸν ὅλον χαρακτῆρα ἀνθρώπου τινός, ὅπως κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Μισσὸν. Αἱ ἐλλείψεις αὗται τοῦ Henze, ὡς εἰκός, δὲν εἶχον παρατηρηθῆ ποσῶς πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μισσὸν, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἐκεῖνος ἐζήτηε νὰ συγκαλύψῃ ταύτας διὰ γλώσσης πομπώδους, ἥτις συχνάτα μὲν ἐπιτυγχάνει καὶ ὑποβοηθεῖ τὸ αἶσθημα, ἄλλοτε ὅμως μᾶλλον συγγέει ἕνεκα τῆς παραδοξότητος αὐτῆς. Οὕτω π. χ. ὑπὸ δείγμα χειρογράφου τινος ἐπιστολῆς ἀνεγινώσκομεν: «μακροσκελὴς ἀδιαφορία» ἢ «ἤχος αὐλοῦ ἐκ πτηναρίου τρίζοντος, καθήμενου παρὰ τὰς ὄχθας βύακος βρίθοντος ἐκ μυωσοτίδων.» Ἐπιτυχῆς εἶνε ὁ ἐξῆς χαρακτηριστικὸς «Γραφῆ ἀνδρική με γυναικεῖαν διάθεσιν καὶ γλώσσαν ἐν ἡμέρᾳ ἑορτασίμῳ» καὶ ἡ ἐξῆς. «Ἡ γραφὴ αὕτη; Ἡχοι πιφύρου, ἡροσόνωπος ὡς ἀρτιφυῆς χλόη καὶ ἐρασμία ὡς σπινθῆρες πυγολαμπίδων, αἵτινες μόνον κατὰ τὰς ἐαρινὰς ἡμέρας δύνανται νὰ ἀπολαύσῃ τῆς ὑπάρξεως. Τρυφερὸς ἡμερος, γλυκεῖα ἐλπίδες. Φυσιογνωμία νυμφίου, οὗτινος τὸ στόμα κατεπονήθη ἐκ τοῦ διηνεκοῦς μειδιάματος. —»

Ὁ Μισσὸν ἠκολούθησεν ὅλως ἄλλην διεύθυνσιν, βαδίσας ὁδὸν καθαρῶς λογικὴν καὶ θεῖς πρὸ αὐτοῦ ὡς βάσιν τὸ ἐξῆς ζήτημα: Δύνανται ὠρισμένα ἰδιότητες τοῦ ἀνθρώπου νὰ κατοπτρισθῶσιν ἐν τῇ γραφῇ καὶ δύνανται αἱ αὐταὶ ἰδιότητες εἰς διαφόρους ἀνθρώπους νὰ ἀποτυπῶνται ἐν ταῖς γραφαῖς αὐτῶν διὰ τῶν αὐτῶν ἀμεταβλήτων σημείων; Ἀπαντήσας εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην καταφατικῶς, ἐζήτησε διὰ τῆς συγκρίσεως καὶ παραβολῆς χιλιάδων χειρογράφων, προσώπων γνωστῶν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς ἄλλους, ν' ἀνεύρη τὰ ἰδιάζοντα σημεῖα, ἅτινα ἀναλογουσι πρὸς τὰς ἐκάστοτε ἰδιότητας, ἐπὶ τούτων δὲ ἀνήγειρε τὸ οἰκοδόμημά του. Ἐνεκα τούτου τὸ σύστημα αὐτοῦ καθὼς καὶ τὰ σημεῖα ἅτινα ἐν μέρει παρέλαβεν οὗτος παρὰ τοῦ

Φλανδρίνου, εἶνε διδακτικώτατα καὶ μόνον ἀπὸ τούτου δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ γραφολογία ὡς πᾶσα ἄλλη ἐπιστήμη ἐγένετο διδασκτική. Ἔνεκα τούτου ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι χιλιάδες γραφολόγων, ἡ δὲ γραφολογία εἶνε πρᾶγμα πασίγνωστον καὶ ἐν γενικῇ χρήσει, ἰδίως δὲ εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν κοινωνίαν τῆς βορείου Γαλλίας. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς γαλλικῆς Ἑλβετίας, ἐνῶ ἡ γραφολογία ἐν Γερμανίᾳ μόλις πρὸ μικροῦ ἤρξατο νὰ κινή τὸ διαφέρον. Χαρακτηριστικώτατον δὲ τῆς διαδόσεως τῆς γραφολογίας ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ὅτι ὁ Φίγαρο τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1885, ἦτοι τῆς παραμονῆς τῶν ἐκλογῶν, ἐδημοσίευσεν ἐν φιλολογικῷ αὐτοῦ παρρητήματι τὰς ὑπογραφὰς ὄλων τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν καὶ κρίσεις ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος τούτων, στηριζομένης ἐπὶ τῆς ὑπογραφῆς ἐκάστου καὶ ἄλλων γραπτῶν σημείων. Ἐν γένει δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς γραφολογίας τοῦ Μισσὸν ὅτι ἐὰν αὕτη δὲν περιεῖχε τι τὸ ὀρθὸν δὲν ἤθελεν εὑρεῖ τοιαύτην διάδοσιν κατὰ τὰ 15 ἔτη τῆς ὑπάρξεώς της.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ.

ΛΟΓΙΟΙ ΚΑΙ ΛΑΟΣ

Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τὰ γράμματα ἐδίδασκον εἰς τοὺς ὑποδούλους Ἕλληνας οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Ἐκ τῆς ἱστορίας δὲ γινώσκουμεν ὅποιοί τινες ἦσαν οὗτοι, θερμουργῶνται καὶ ἀκαταπόνητοι ἄνδρες, ἀγωνιζόμενοι νὰ δημιουργήσωσιν Ἑλλάδα ἐν ταῖς καρδίαις μέχρις οὗ ἐπέλη ἡ κατάλληλος ὥρα νὰ δημιουργήσωσιν ἐλευθέραν Πατρίδα ἐπὶ τοῦ δεδουλωμένου ἐδάφους. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν χαρακτηριστικώτατην ἐκείνην εἰσφορὰν τοῦ Γεωργίου Γεναδίου τῷ 1826 ἐν Ναυπλίῳ ὁπότε κενώσας ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τὸ ἰσχυρὸν αὐτοῦ βαλάντιον εἶχεν ἀνακράξῃ: — Ἰδοὺ ὅ,τι ἔχω, τὸ προσφέρω εὐχαρίστως! ἄλλ' οὐχί, ἐψεύσθην, δὲν προσέφερον εἰσέτι τὸ πᾶν. Ἔχω καὶ ἄλλο τι νὰ προσφέρω, καὶ προσφέρω ἑμαυτόν. Τίς θέλει νὰ με ἐνοικιάσῃ ὡς διδάσκαλον τῶν τέκνων του ἐπὶ τέσσαρα ὄλα ἔτη; ἢ καταβάλλῃ ὅσον θέλει ὡς τίμημα ἢ ὡς ἐνοίκιον τῶν διδασκαλικῶν κόπων μου καὶ ἀμέσως τὸν ἀκολουθῶ».

Ἄλλ' ὁ τελειότατος τύπος τοῦ Ἕλληνος λογιῶν τῶν χρόνων ἐκείνων εἶνε ὁ Κοραῆς. Τὸ καχεκτικὸν γερόντιον ὅπερ ἔκυπτε νυχθημερόν πρὸ τῶν κειμένων τῶν ἐλλήνων συγγραφέων διεπλέγετο ὑπ' ἀληθοῦς λατρείας πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἡ χίων τῆς κεφαλῆς δὲν ἔσβεσεν οὐδαμῶς τὸ πῦρ τῆς καρδίας· δὲν εἶχε δὲ πλάσῃ κενὸν εἶδον πατρίδος ἐκ φρασειδίων ἀρχαίων πρὸ τοῦ ὀ-

ποίου νὰ γονυκλιτῆ ὡς πολλοὶ μετ' αὐτὸν περιορίζοντες πᾶσαν τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην των εἰς τὸν ἄγονον θαυμασμόν λέξεων τιων. Ὁ Κοραῆς τὴν ἀληθῆ Ἑλλάδα ἠγάπα, τὴν Ἑλλάδα ἣτις ἔπρεπε ν' ἀναβίωσῃ, διὰ τοῦτο δὲ δὲν ἤρκειτο ἐκδιδούς, σχολιάζων καὶ προσιτοῦς καθιστῶν τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, ἀλλὰ διὰ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν Προλεγομένων ὑπεξέκαιε τὸ φρόνημα, ἀνερρίπιζε τὸν ἐνθουσιασμόν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων. Ὁ ἀνὴρ ὅστις εἶπε: «Ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ πατρίδος ὅ,τι μοῦ λείπει ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τὸ ἀποπληρόνει ἡ καρδία», ὁ ἀνὴρ ὅστις ἐκπνέων ἀνεφώνει τὴν λέξιν *Πατρίς*, οὕτω πάντως θὰ εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ Γένους.

* *

Πόσον ἀπότομος εἶνε ἡ μετάβασις ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ὧν ἡ μεγάλη τοῦ νοῦ ἀνάπτυξις δὲν καθίστα ἀτροφικὴν τὴν καρδίαν, εἰς τοὺς σήμερον λογίους, καθηγητὰς ἢ ἐπιστήμονας!... Ὅπως κατὰ τὸν ζοφερόν μεσαίωνα οἱ χωροδеспόται ἐντὸς τῶν ὄγκωδῶν των πύργων ἐγκλειόμενοι ἐθεώρου ἀπαθῶς ὑπὸ τὰ παράθυρά των τοὺς δουλοπαροίκους ῥακενδύτους καὶ λιμώττοντας, ὁμοίως οἱ σήμερον τῶν γραμμάτων ἢ τῆς ἐπιστήμης τιμαριώται ἀπροσπέλαστοι καὶ διὰ τείχους ἀπὸ τοῦ λαοῦ κεχωρισμένοι οὔτε ψυχία κἂν ῥίπτουσι πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς πλουσίας τραπέζης. Τὸ ταλαίπωρον πλῆθος ἔχει ἀνάγκην ἀρωγῆς, ἔχει ἀνάγκην προστασίας, ἀλλ' οἱ αὐθένται ἀπαξιούσι νὰ μεριμνήσωσι περὶ αὐτοῦ, οἱ αὐθένται θεῶνται ἀταράχως τὴν οἰκτρότητά του!...

Ἄλλ' ὅπως αὐξάνει ἡ εὐθύνη τῶν ἀξιωματικῶν ὅσον ἀνώτερος εἶνε ὁ βαθμὸς των, δὲν αὐξάνει ἀρά γε καὶ ἡ εὐθύνη τῶν λογίων ὅσον ὑψηλότερον ἀπὸ τῶν κάτω στρωμάτων ἀνέλθωσι διὰ τοῦ πνεύματος; Ἄν εἶνε καθῆκον φιλανθρωπίας ἢ συμπάθεια εἰς ἀνάπηρόν τινα παρερχόμενον, ἂν εἶνε καθῆκον νὰ σπύσῃ τις εἰς βοήθειαν τυφλοῦ ὃν ἀπειλεῖ ἄμαξα, ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνουσα δὲν ἐπιβάλλεται ὡς καθῆκον ἢ περὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως τοῦ λαοῦ μέριμνα τῶν λογίων;

Ποῖοι λοιπὸν ἂν μὴ οὔτοι θὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ ἔθνους των; Ποῖοι ἄλλοι θὰ φωτίσωσι καὶ θὰ παιδαγωγήσωσιν αὐτό; Ὁ Χριστὸς ἐξέφρασε τὴν γνώμην του περὶ τῶν κρυπτόντων τὸν λύχον ὑπὸ τὸ μῶδιον. Τί θὰ ἔλεγεν ἀρὰ γε περὶ τῶν συρόντων τὴν σοφίαν αὐτῶν νυχθημερόν εἰς τὰ καφενεῖα καὶ τὰ ζαχαροπλαστεῖα; Τὸ λοιπὸν ἔθνος ἐργάζεται καὶ μοχθεῖ παλαίει ἐν τῷ πελάγει κατὰ τῆς τρικυμίας καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς κατὰ τοῦ αὐχμηροῦ ἐδάφους, ὑλοτομεῖ ἢ σφυρηλατεῖ, ἀποτελεῖ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας, ἀλλ' οὔτοι τί πράττουσιν ὑπὲρ τοῦ ὅλου ἔθνους; νομίζουσιν ἰκανὸν τὸ ὅτι διδάσκουσιν ὀλίγας ὥρας τῆς ἐβδομάδος;